

MARTA KOSIŃSKA
AGATA SKÓRZYŃSKA
SYLWIA SZYKOWNA
JAKUB WALCZYK

EDUKULTURY

PRAKTYKI UCZENIA (SIĘ) W KULTURZE NAJNOWSZEJ

WSTĘP

Biogramy autorek zostały zamieszczone przy artykułach na s. 22, 47 i 63.

JAKUB WALCZYK

Edukator, animator i badacz kultury. Doktorant w Instytucie Kulturoznawstwa UAM, koordynator Centrum Praktyk Edukacyjnych w Centrum Kultury Zamek w Poznaniu. Współpracuje z Uniwersytetem Artystycznym w Poznaniu, gdzie uczy przedmiotów z zakresu kultury audiowizualnej. Współkoordynował i kolektywnie programował I edycję programu Bardzo Młoda Kultura w Wielkopolsce oraz III NieKongres Animatorów Kultury. W ramach działalności naukowej bada postulaty, praktyki i strategie programowe instytucji kultury i sztuki, projekty partycypacyjne, sposoby pracy ze społecznościami lokalnymi. Angażuje się również w badania społeczne.

Numer „Kultury Współczesnej”, który oddajemy w ręce czytelniczek i czytelników, dotyczy problematyki zwrotu edukacyjnego w kulturze, ogłoszonego w latach dziewięćdziesiątych XX wieku i wiążanego bezpośrednio z poszerzeniem praktyk kuratorskich w sztuce współczesnej o edukacyjny aspekt organizowanych wówczas wystaw, targów czy biennale sztuki. W tym nowym podejściu do działań instytucji chodziło przede wszystkim o przekształcenie muzeum w przestrzeń społeczną, przestrzeń spotkania, w ramach którego dochodzi każdorazowo do rozwoju i wymiany wiedzy pomiędzy wszystkimi jego uczestnikami. Za nowym sposobem pojmowania instytucji stał również inny sposób rozumienia dzieła sztuki, które przestało być obiektem estetycznej fetyszyzacji, a zaczęło być postrzegane jako narzędzie społecznej zmiany oraz rozwijania wiedzy. W sytuacji, kiedy „sztuka” staje się formą edukacji, kurator czy artysta tracą bezpowrotnie swoją hegemoniczną pozycję na rzecz uczestników procesu uczenia się. W tym podejściu do „dzieła” silnie pobrzmiewają oczywiście starsze, awangardowe idee sztuki, które stymulują krytyczną refleksję dotyczącą transformacyjnych możliwości kreacji artystycznej. Współczesny świat sztuki w sposób zauważalny reaguje na dokonujące się zmiany. Peryferyjne dotychczas

praktyki edukacyjne, takie jak debaty, dyskusje, rozmowy czy warsztaty, drugorzędne względem wystawy, stały się elementem równie ważnym, a czasem nawet ważniejszym niż sama prezentacja dzieł. Paul O'Neill i Mick Wilson mówią wręcz, że zwrot edukacyjny w kulturze dotyczy zarówno produkcji sztuki współczesnej, jak i jej odbioru. Zmienia więc całe pole sztuki, obejmując swoim zasięgiem nie tylko galerie, muzea, szkoły, centra kultury, ale także inne przestrzenie publiczne¹.

Zebrane w tym numerze „Kultury Współczesnej” teksty podejmują kwestie związane z recepcją zwrotu edukacyjnego w praktykach artystycznych, stawiają pytanie o to, czy zwrot edukacyjny faktycznie zachodzi oraz czy wywołuje szerszy rezonans i przynosi ze sobą zmianę myślenia o innych niż artystyczne praktykach kulturowych. Autorzy zastanawiają się, czy można dziś mówić o specyficznym, edukacyjnym ukierunkowaniu działań instytucji kultury w ogóle, nie tylko artystycznych. Czy cel edukacyjny zyskuje na znaczeniu we współczesnych praktykach medialnych? W jaki sposób właściwości zwrotu edukacyjnego mogą wpływać na badania naukowe? A może diagnozy o wzrastającym znaczeniu edukacyjnych funkcji partycypacji kulturowej były przedwczesne, a „edukowanie” staje się raczej modną etykietą niż faktyczną właściwością działań podejmowanych w polu kultury? Ten krytyczny namysł nad pojęciem zwrotu edukacyjnego poszerza pole refleksji na temat aktualnych praktyk instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych, pozwalając w bardziej komplementarny sposób uchwycić proces aktualnych przemian kultury.

¹ P. O'Neill, M. Wilson, *Introduction*, [w:] *Curating and Educational Turn*, red. P. O'Neill, M. Wilson, Open Editions/De Appel, London 2010.